

Sudbina Kamena

Drugi deo

DŽON VORD

Kamen tuge

Preveo
Nenad Tomović

Laguna

Naslov originala

John Ward

THE STONE OF SORROW

The Revealer of Wonders

Copyright © 2003, John Ward

Mojoj supruzi

Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

The publisher acknowledges support from the Scottish Arts Council towards the publication of this title.

Dve scene iz prošlosti

I – Ferrara, decembra 1515. godine

Drveno postolje smešteno je na otvorenom delu trga. To nije postolje za vešala, jer onaj što će umreti nije običan prestupnik. To je samo obično postolje, stepenik do istinskog oruđa smrti – visokog koca napravljenog od debla. Iz središta ogromne gomile nabacanog suvog granja izviruje kolac koji stremlji ka visini poput užasnog pretećeg prsta.

Mada je popodne tek odmaklo, ovaj kratak zimski dan već je na izmaku. Izgledalo je kao da će svakog časa s natuštenog neba početi da pada sneg. S balkona kuća oko trga lenjo vise četvrtaste zastave, usamljeni pokušaji da se napravi svetkovina od grozomornog prizora koji će nastupiti. Na balkonima se tiskaju imućni građani, plemići sa suprugama i decom (smatra se da je prizor čoveka koga živog spaljuju veoma poučan), i svi su svečano odeveni.

To što su fizički nadvisili svetinu izraz je njihove društvene nadmoći. Trg pod njima prepušten je rulji koja se tiska u tolikom mnoštvu.

Neki mladići visokog roda, puni mladalačke hrabrosti, napustili su sigurnost svojih domova da bi se mučili sa svetinom. Obilje dukata su dali da bi im se obezbedila najbolja mesta ispred same lomače, gde upravo stoje, upadljivi

zbog skupocene odeće i nakita. Iako se čini da nikome nije lagodno, njih četvorica vedro prelaze preko svega. Pomalo preglasno se šegače i suviše razdragano smeju. Jedino peti mladić otvoreno iskazuje ogorčenost koja se vidi na njegovom lepom i izražajnom licu. Da li je uznemiren samo zbog blizine smrdljive gomile ili zbog onoga što će se desiti? Po svoj prilici, užasnut je i zaokupljen lomačem.

Mladić je visok. Na glavi kočoperno nosi veličanstven brilijantskoplavi šešir ukrašen čapljanim perom zbog koga upada u oči. U moru glasova koji se oko njega čuju razaznaje da svi razgovaraju o čoveku na čije su pogubljenje došli:

„Mag Alban“, kaže jedan. „Najveći veštac našeg doba!“

„Priča se da u njemu i dalje živi duh Majkla Skota!“

Na pomen tog strašnog imena nekoliko ljudi se krsti – čarobnjak Majkl Skot, mrtav tri stotine godina, i dalje živi u narodnim predanjima.

„Najveći veštac našeg doba“, ruga se drugi. „Onda mi recite zašto je ovde? Smatram da je veći onaj koji ga je pobedio!“

„Najveći je Ruđero“, ubacuje se jedan svadljivi čovečuljak. „Ruđero de Montefeltro – iz istog smo kraja“, dodaje kipteći od ponosa što su zemljaci.

„Što se toga tiče“, uzbuđeno govori onaj prvi, „nije njega niko pobedio, nego ga je izdao jedini kome je verovao, a bio mu je i izaslanik – taj Ruđero – prevarant koji se predstavljao kao Alhemičar. Prodavao je ljubavne i druge napitke zaljubljenim devojkama i onemoćalim starcima; prevrtljiva budala, dvolična engleska varalica. Čak i nije Italijan!“

„Svi Englezi su izdajnici“, vrišti čovečuljak, ovoga puta goreći od želje da se, zajedno s rodnim gradom, odmakne od takvog verolomstva.

„Mudar čovek ide na lomaču jer je verovao budali“, razmišlja naglas treći. „To je za nauk.“

* * *

Na drugoj strani trga, blizu sporedne ulice, nastaje tajac i širi se poput talasa. Svi napeto slušaju. Iz daljine se čuje zvono praćeno sve glasnijim topotom kopita po kaldrimi. U napetost tišini taljige polako stižu na trg. Svetina se izmiče pred njima. Ovo je trenutak kada ljudi obično nepristojno uzvikuju i zvižde. No, ovog puta je to izostalo. Sve oči uprte su u visoku priliku u teškim okovima koja stoji između dvojice stražara. Obojica su visoki i krupni, a jedva da mu sežu do ramena. Niz leđa mu pada kosa nalik lavljoj grivi. Lice mu je ozbiljno i dostojanstveno. Posmatra gomilu koja se sklanja plašeći se da ga pogleda u oči.

Kolica škripe i stenju dok se približavaju ogromnoj lomači. S tmurnog neba padaju prve pahulje snega. Alban ih ne primećuje. Čini se da je obuzet sopstvenim mislima.

Ne smem da razmišljam ni o osveti, niti o onome što će se desiti. Misli mi moraju biti bistre i nezamagljene. Gde mi je spasenje? Nadohvat ruke – ako bih uhvatio bar jedan pogled. Ko će mi poslužiti? Onaj visoki tamo.

Ispunjen snažnim osećanjima, mladić s plavim šeširovom gleda ogromnu lomaču. Izenada okreće glavu kao da ga je neko pozvao, i odjednom počinje da gleda pravo u osuđenika. Pogledi im se susreću.

I spajaju.

„Možda će đavo doći po njega“, mrmlja neko iznoseći svoje mišljenje ili nadu koja je okupila toliko ljudi u napetom iščekivanju. Stražari izvode Albana iz kolica. Sputan okovima jedva se penje uz lestvice. Nalik stepeništu, postavljene su pod blagim uglom i naslonjene na gomilu pruća. Dok se on polako penje, mladić s plavim šeširovom posmatra ga kao pas gospodara očekujući da mu se uzvratu pažnja. Osuđenik konačno stupa na postolje, koje je u ravni s okolnim balkonima, dok lanac zveči u jezivoj tišini. Stražari ga vezuju za

kolac unakrsno obavijajući konopac oko njegovog tela i nogu. Tek pošto su ga čvrsto vezali, siđoše i ostadoše u podnožju lomače. Sneg postaje sve gušći.

Tako je, samo vi gledajte u stranu, pseta jedna. Ja sam vezan i bespomoćan, a vi se i dalje plašite mog pogleda! Ipak, ima jedan...

Visoki mladić s plavim šešišom gleda širom otvorenih očiju.

U njegovim očima vide se seta i sažaljenje. Ova saosećajnost je kobna.

U podnožju lomače postavljene su baklje.

Sad si moj – do kraja, do kraja života!

Oko postolja se već dižu sivi oblaci dima.

Ulazak u tuđi um podseća na prve nežne trenutke ljubavi.

Plamen pucketa i suklja uvis.

Ja letim!

Prilika na lomači klonu napred, a gomila drhtavo uzdahnu.

Nakon toga vojvodin sekretar, čija je dužnost bila da napiše verodostojan izveštaj o svim dešavanjima, zabeležio je kako je osuđenik mirno posmatrao okupljene, kao da među njima traži poznanika; zatim je našao onoga koga je tražio, upravio je pogled u njega ne obazirući se na ostale, tako da nije obratio pažnju ni na vojnike što su palili vatru niti na

sveštenika koji se molio za spas njegove duše. Nastavio je netremice da ga gleda čak i kada ga je zahvatio plamen. Ipak, svi su se složili da je pre nego što mu je vatra obuhvatila telo – jer lomača je bila visoka i slabo je gorela zbog vlažnog vremena – njegov duh već pobegao. Plemenitog mladića, koji je to posmatrao iz gomile, toliko je ophrvalo sažaljenje, da se onesvestio i nije se budio danima.

II – Forkalkje, Francuska; vila Ruđera de Montefeltra, jesen 1516.

Ona se budi u tami i seća se vriska koji joj i dalje jasno odzvanja u glavi dok joj srce snažno lupa. Ružno je sanjala. Ne zna koliko dugo već sedi pod pokrivačem navučeni do brade kada se začu kucanje. Ono u njoj istovremeno budi iznenađujuću radost i strah. To je Masimo! Došao je kod nje! Ipak, kako se usuđuje ako zna da su onaj starac i njen otac tako blizu? Kako može da se izlaže tolikoj opasnosti? Ubiće ga ako ga zateknu s njom! Vođena strahom, ona s mukom izlazi iz kreveta očajnički želeći da ga upozori, ali i da ga vidi. Pod bosim stopalima oseća hladnoću poda popločanog kamenom. Uvija se u krzneni pokrivač. Tiho i ubrzano kucanje čuje se i dalje.

„Jesi li to ti, Masimo?“

„Otvoraj, brzo!“

Ona povlači rezu i vidi ga potpuno odevenog s fenjerom u ruci.

„Šta je bilo, Masimo? Zašto si došao? Ovi će te sigurno ubiti!“

„Obuci se i uzmi stvari. Moramo odmah da bežimo.“

Braneći se od njenih zagrljaja, on je gurka u sobu.

„Ali moj otac i onaj starac...“

„...nas neće sprečiti.“

Razmenjuju poglede. On izbliza posmatra njeno lice obasjano fenjerom i vidi čuđenje i strah koji je obuzima.

„Ne boj se! Ja nisam ubica. Došla im je glave sopstvena ludost.“

Ona i dalje okleva. Na licu joj se na trenutak pojavi nestrpljiv pogled. Šta sada? Rukom mu pokazuje odeću prebačenu preko stolice i rumeni. On ogorčeno podiže ruke.

„*Beata Vergine!* Nije sad trenutak za snebivanje!“

Ipak joj okreće leđa dok se ona oblači.

Jure kroz uzani hodnik. Masimo brzo ali tiho progovara:

„Čuo sam da nameravaju noćas da je upotrebe. Dugo sam ležao budan, ali ništa se nije desilo. Mora da sam zadremao. Tada mi se učinilo da sam čuo vrisak...“

„I ja sam ga čula!“

„I kao da se pojavilo neko svetlo, toliko jako da se videlo kroz kameni zid. Mora da sam to sanjao...“

„Onda sam i ja isto sanjala!“

Sada su pred vratima odaje. Ona ga gleda u strahu.

„U redu je. Već sam bio unutra. Nema ničeg.“

On otvara vrata. Snažan miris sumpora ispunjava im nozdrve. Dok ulaze u prostoriju, ona bi se mogla zakleti da se čuje prigušen smeh. Možda je to samo vetar. Pod svetlošću Masimovog fenjera vidi se samo prazna prostorija sa stolom na sredini. Nešto rasuto svetluca na podu.

„Sprava mudrosti!“ Ispunjena strahopoštovanjem pažljivo izgovara ove reči, ali ne razumevajući ih. „Polomljena je!“

Još nešto sjajno svetluca u mraku.

„Kamen!“

Ona bojažljivo kreće ka njemu. Masimo je hvata za ruku.

„Pažljivo! Ne diraj ga! Uzmi ovo!“

Od krpe od baršuna oblikuje gnezdo i nežno uzima dragoceni jajoliki kamen. Mladić se osmehuje njenoj brižnosti.

Pod svetlošću fenjera vidi se velika pukotina na podu gde je pao kamen. Nimalo nije oštećen. Ona ga podiže. Njegova mnogostrana površina upija i odbija svetlost.

„Kako svetluca! Kako je lep!“

On se ponovo smeška, no nekako drugačije, kao da je osmeh namenjen suparniku. Saginje se da bi pokupio rasute delove naprave i pažljivo ih ispituje. Netaknuti su. Izgleda da se naprava rastresla i raspala.

Evo ih u njegovom ateljeu. Ona ga posmatra dok prikuplja pribor i dalje čvrsto držeći kamen. Pokreti su mu brzi, sigurni i odlučni. Upravo joj se to sviđa kod njega – samopouzdanje u svemu što radi. On na trenutak staje ispred nedovršenog portreta na štafelaju. Ispod skerletnog turbana crnim očima na beloj pozadini tajanstveno ga posmatra starac lukava lica.

„Moramo li da ponesemo i *ovog?*“, pita ona molećivim glasom.

On se smeje.

„Šta, zar nećeš uspomenu na svog verenika?“

Lice joj se ispunjava tolikim strahom da on podiže ruku u znak izvinjenja i pruža je ne bi li je pomilovao po obrazu.

„U redu je, nema ga više. Više ga nikada nećeš videti. A ni oca.“

„Jadni tata! Ali zar moramo da ponesemo sliku? Volela bih da je spališ!“

„Ona je dokaz moje veštine. Ako hoću da pronađem novog gospodara, moraću da pokažem šta umem.“

I to joj se dopada – njegova praktičnost.

„A sprava mudrosti?“

On odmahuje glavom.

„Sigurna sam da mnogo vredi.“

„Previše je opasna. Ne bih da brinem o njoj. Najbolje da je ostavimo ovde.“

Ona grčevito steže kamen, obuzeta iznenadnim strahom.

„Nećemo valjda i kamen? Obećan mi je kao venčani dar!“

On je gleda – tako je mlada i lepa. Čovek ne može uvek biti mudar.

„U redu. Ako ja zadržavam mladoženju, ti možeš da zadržiš njegov mito.“

Odlaze sliku uz ostale stvari i umotava delove sprave mudrosti u nauljeno platno. Smotuljak skriva u tajni prostor jednog stuba u velikoj dvorani.

Zora sviće dok se mladić, devojka i natovareni magarac spuštaju kamenim putem. Na raskršću on nešto pokazuje rukom – na jednoj strani je put za Italiju, domovinu, gde već ima mnogo slikara, a na drugoj, put ka severu. Čuo je da je tamo velika jagma za slikarima, i to naročito za onima iz Italije. Ona se osmehuje i prepušta mu izbor, voljna da s njim ode i na kraj sveta.

Sunce se diže.

On tera magarca ulevo.

Idu na sever.

I

Izbačena

„Veoma dobra bokserka“. Direktorka škole pogledala je beleške pitajući se zašto je ovo napisala. Bila je to jedna od dve stavke u rubrici *za*. Druga stavka glasila je: „Veoma talentovana za jezike“. Obe potiču od iste osobe, one matore ludače Pruitove, koja ne predaje samo klasične, već kako se činilo, sve žive jezike pod kapom nebeskom. Rubrika *protiv* bila je mnogo ispunjenija. Uzdahnula je i pogledala predmet beleški.

Helen de Hevilend joj je uzvratila odlučnim pogledom.

Shvativši da se upustila u tihi sukob, direktorka se vratila rubrici na kojoj je pisalo *protiv*:

Nedruželjubiva, odbojna, samotnjak. NIJE TIMSKI IGRAČ (ovo je napisala profesorka fizičkog, koja je to smatrala najvećim karakternim nedostatkom). *Osećam da je Helen duboko nesrećno dete* (ovo je napisala preosećajna gospođica Banting, koja bi zbog polomljenog nokta slala kod psihologa). Hmmm, na osnovu direktorkinog iskustva nesreća bogataške dece nije neuobičajena (ali joj nije bilo ni nakraj pameti da je to zbog toga što pohađaju njenu školu). Šta još piše? *Veoma sposobna* (ovo je manje uobičajeno), *ali ne želi da se potruđi* – *uopšte nema entuzijazma NI ZA ŠTA!*

Zbilja, ogorčenost koju ova devojka stvara među nastavnicima naprosto upada u oči. Krišom je posmatrala Helen kako nehajno zuri kroz prozor. Visoka je i crnokosa. Zauzela

je klasičnu pozu balerine – ruke su joj iza leđa, glava nagnuta, telo graciozno uspravljeno. *A i lepa je. Kamo sreće da skinete taj namrgođeni pogled*, razmišljala je direktorka, iznenadivši samu sebe ovom nebitnom primedbom.

Kroz otvoren prozor u tišini kancelarije jasno se začu poj ptica. Nedaleko odatle, baštovan je po svetlucavom travnjaku gurao ručna kolica.

Helen se zapitala u kom trenutku je mogla da promeni odluku i izbegne dolazak kod direktorke. Možda pred vratima zbornice? Pa, možda je i mogla tada da se vrati, dok je oklevala držeći ruku na kvaki. Ali ne, to oklevanje bilo je samo da bi udahnula vazduh, prikupila snagu pred nastup. Već je bila odlučila da tako postupi. Možda nešto ranije, kada je u svojoj sobi primetila da fioka na ormaru nije dobro zatvorena. Mogla je da ne obraća pažnju na to, da ubedi sebe kako ju je tako ostavila i da se ne gnjavi proveravanjem – ali i pre nego što ju je pogledala, znala je na šta će naići. Ne, osim ako se ne vrati na sâm početak i natera nastojnicu da Sofija Petresku deli sobu s nekim drugim. Međutim, čak je i tada Helen ostala jedina kod koje ima mesta, pošto je nesrećna Armina otišla zajedno s kutijama čokoladnog keksa uz koji je šmrčala, tugujući za dalekom domovinom.

Imajući u vidu Sofiju Petresku, činilo se da nije mogla da izbegne odlazak kod direktorke. Ironično je što joj se ta devojka zapravo dopala i u njoj je prvi put našla srodnu dušu s kojom je delila sarkastičnost i divila se njenom okrutnom i preciznom imitiranju školskih drugova i profesora. Onako poletna, s neobičnom kombinacijom kože boje smeđeg šećera, otkačene kestenjaste frizure i s jednim zelenim a drugim plavim okom, Sofija je izgledala kao živi vatromet.

Sofija izdajica.

Sofija lopuža.

Kada je ušla u zbornicu, Helen je odmah shvatila šta se dešava, i sve joj je ličilo na san. Kao da poziraju za portret – ambasadorova kći na velikom zelenom kauču okružena svitom ulizica; s desne strane, na počasnom mestu, ugnježdjena pod njenom zaštitničkom rukom smeškala se Sofija.

Ambasadorova kći dozvolila je sebi i da se osmehne kada je Helen ušla. Dugo je čekala ovaj trenutak. Slobodnu ruku položila je na krilo, a kada je Helen ušla, podigla ju je poput sveštenika koji drži ikonu, držeći uočljiv pravougaoni paket umotan u ultramarin svilu.

Helenin dnevnik.

Bila je to cena koju je Sofija platila da bi ušla u začarani krug.

Ambasadorova kći polako ustade uživajući u tom trenutku i naslađujući se svojom moći – svi pogledi u zbornici bili su uprti u nju iščekujući šta će dalje učiniti. Ona podiže dnevnik; podsećala je na Kip slobode. *Da*, pomisli ona, *dugo sam čekala na ovo i dobiću ono što mi pripada – njene suze*.

Helen žurno krenu prema njoj čudnovato poskakujući, i tek kada joj se našla u neposrednoj blizini, ambasadorova kći, obuzeta neočekivanom ježom, shvati da pravi ozbiljnu grešku: na Heleninom licu nije bilo ni trunke straha niti molećivog pogleda kome se nadala – bes i rešenost zračili su poput magneta. Videvši kako Helen pruža ruku kao da će posegnuti za dnevnikom, ona se nagnu unazad, van njenog domašaja, i prkosno zabaci bradu, postavši tako izvrsna meta za brzi udarac leve ruke koja joj se zarila u donju vilicu. Srušila se kao proštac.

Kršna gospođica Suterel, zagovornik agresivnosti na sportskom terenu, užasnuto ciknu kada vide agresivnost u zbornici. Međutim, naizgled oronula gospođica Pruit, koja je gajila naklonost prema Helen i nije marila za ambasadorovu kći, spontano uzviknu: „Bravo!“, (kasnije se pravdala kako je

zapravo kinula) i primeti, kao neko ko je svojevremeno pratio boks, da je to bio zaista lep levi kroše.

Dok je Helen stajala ispred nje, direktorka je vagala situaciju: na jednom tasu je bila ambasadorova kći – srećom nepolomljene vilice, zbog čega bi se išlo na sud – ona može da potegne preneraženo mnoštvo ambadorskih veza; na drugom tasu – pa, De Hevilendova je sigurno bogata, nesumnjivo ima dobre veze; porodica joj ima duboke korene, ali je malo verovatno da će zbog ovoga da ospore njenu odluku: okrivice Helen, a ne školu. A i roditelji joj nisu tu – majka u Americi, otac – beše li on neki besposličar? Moraće da se izbori s tetkama, a iskustvo joj govori da u ovakvim situacijama tetke po pravilu zadaju manje muka od roditeljâ. Napućila je usne i pogledala Helen u oči.

„Imaš li šta da kažeš u svoju odbranu?“

Nastupila je duga tišina. Činilo se da nema. Zurila je u direktorku bez stida i potpuno samouvereno. Direktorka je osetila kako je obuzima bes zbog ovakvog mirnog prkosa.

„Ne mogu da gubim vreme zbog nečega što je toliko očigledno. Odmah ćeš biti izbačena. Odluku ću saopštiti tvojim starateljima. Predlažem ti da odeš i spakuješ se.“

Trenutak pre nego što se Helen okrenula, direktorki se učinilo da vidi, ali ne na devojčinim mrzovoljno stisnutim usnama, već u očima – tračak osmeha.

Vrativši se u sobu, Helen se začudila kada je na svom krevetu zatekla loše umotan paket. Na njemu je bio zalepljen grub komad hartije na kome je pisalo samo – IZVINI. Sasvim sigurno je naškrabala levoruka Sofija.

Helen podiže paket s dva prsta, kao da drži nešto odvratno, i baci ga u korpu za otpatke. A onda je, za svaki slučaj, stavila korpu na sredinu sobe da je Sofija, čim uđe, vidi. Zatim je počela da se pakuje, sve vreme osluškujući da li neko dolazi.

Pošto se spakovala, a Sofije nije bilo, Helen smireno sagleda situaciju. Očekuje je dugo putovanje vozom, a postoji mala verovatnoća da se u paketu nalazi nešto jestivo, recimo, čokolada. Ako nema ničega, uvek može izbaciti paket kroz prozor. Brzo razmislivši, uzela je paket i stavila ga u spoljni džep torbe. Možda je Sofija lopov i izdajica, ali čokolada je čokolada.

2

Likovna sekcija

Džejk je shvatio koliko je kasno tek kada su proradile ulične svetiljke. Zagrevale su se uz ružičasti sjaj koji prethodi jarko-žutoj svetlosti. Obuzet panikom potrčao je i naleteo na spas – zamakavši za ugao, ugleda majku koja je izašla iz kuće i patrolirala po kraju (bezuspešno) pokušavajući nespokojnu potragu da predstavi kao opuštenu večernju šetnju. Našavši se pred njom sav zadihan i okupan znojem, već se pokajao. Jedino je mogao da pogne glavu pred bujicom prekora koja ga je zapljusnula.

Gde je dosad? Šta mu znači da ovako kasno dolazi? Šta smeru? Zar ne zna koliko su se zabrinuli? Zna li da mu se pokvarila uži- na? Tolikom brzinom ga je zasipala pitanjima da je jedva imao vremena da promrmlja „Izvini, mama“, pre nego što bi mu postavila naredno. Očigledno je već neko vreme čuvala muni- cijiju i trebalo je da prođe vreme dok nije potrošila sve moguće načine da grešnom sinu ukaže na težinu njegovih nedela.

To je imalo svojih prednosti, jer je Džejk već imao sprem- no opravdanje kada je ona završila.

„Izvini, mama, ali prvo sam morao da porazgovaram s gospodinom Mekintošem, pa sam pričao s jednom devojkom, i zaista nisam primetio koliko je sati.“

„S devojkom? Kojom devojkom?“

Džejk je odmah shvatio da je pogrešio što nije rekao njeno ime, a postojala je opasnost i kada ga bude rekao – njegova majka ima ogroman krug poznanika, a njena sposobnost da pronade porodično stablo bilo kog njegovog školskog druga i te kako mu je išla na živce.

„Sa Sarom. Ne znam kako se preziva. Nova je“, dodade on, za svaki slučaj.

Džejk nije voleo da laže, naročito majku, iako je to povre- meno bilo neophodno, zbog čega je uvek pokušavao da smisli nešto donekle zasnovano na istini. Dok ga je sprovodila ba- štenskim putićem (kao da će iznenada pokušati da pobegne pre nego što stignu kući), iz majke je isijavalo nezadovoljstvo, a Džejk je zaključio da je njegovo opravdanje bar pet šestina istinito – gospodin Mekintoš, profesor engleskog, zaista ga je pozvao, a posle toga je *zaista* razgovarao sa izvesnom de- vojkom (da tako kažemo) koja se *stvarno* zove Sara i, na neki način, *jeste* nova, i *zaista* nije obraćao pažnju na vreme.

Jedino je lagao za njeno prezime. I te kako ga je znao.

Vilbrajt.

Da budemo precizniji, gospođica Vilbrajt.

Predavala mu je likovno.

Gospođica Vilbrajt bila je nova, kao što je Džejk i rekao. Stigla je te jeseni uz buru senzacija koja nikada nisu ni prestale. Njen prethodnik, blagi i sredovečni gospodin Finč (oženjen čovek, s odrasлом decom) iz neznanih razloga upao je auto- mobilom u reku Klajd u noći pred oktobarski raspust pošto su ga nedugo pre toga videli u društvu tajanstvene riđokose osobe, upola mlađe od njega. Zvanično je saopšteno da je poginuo nesrećnim slučajem. Nezvanična priča bila je mno- go sočnija.

U školi je o gospođici Vilbrajt vladalo mišljenje da je „mno- go uvrnuta, čak i za profesorku likovnog.“ O utisku koji je odavala govore reči zamenika direktora upućene jednom kolegi: „Ako bi neka učenica takvog izgleda došla u školu, odmah bismo je poslali kući.“ Što se tiče odevanja, volela je da se oblači slojevito u ono što je započelo život kao donji veš ili pidžama, pa je vremenom obojeno u neverovatne kombinacije ljubičastog, crnog, grimiznog, drečavozelenog i zele- noplavog; najduži komad odeće sezao joj je poprilično iznad kolena, tako da se između čipkastih poruba i jarkocrvenih martinki s osamnaest rupica video dobar deo snažnih mišića- vih nogu prekrivenih čarapama sa šarom u obliku paukove ili grube ribarske mreže, s krugovima jarkih boja, ili strogo crno-belim, ili sa šljokicama (za posebne prilike).

Njena duga modrocna kosa bila je u jakom kontrastu sa kao kreč bledim licem i neverovatno sjajnim smaragdnozele- nim očima; ljubičasti karmin i lak za nokte, svakojaki pirsing (uključujući i minđušu za nos s dragim kamenom) i tetovaža na ramenu (sa simbolom koji liči na kompas) zaokruživali su njen izgled. To što se pričalo da je aktivni mnogobožac (u katoličkoj školi) još više je doprinosilo da bude u žiži inte- resovanja. Imala je neobično dubok, promukao glas, zbog koga je običan pozdrav zvučao kao nepristojnost. Pola škole smatralo ju je krajnje simpatičnom, pola ludom, mada je bilo i umerenih koji su prihvatili oba stanovišta.

Džejk je bio među umerenima. Bio je opčinjen gospođi- com Vilbrajt, ali je se malo i plašio, naročito kada je počela da iskazuje primetnu zainteresovanost za njega. Sve je počelo sasvim opušteno – pitala bi ga šta misli o nekoj slici ili skulp- turi i uvek bi je ozbiljno interesovao njegov odgovor, što mu je laskalo. Zatim je počela da hvali njegovo crtanje i slikanje, a nije joj bilo teško ni da mu pokaže kako da poboljša ovaj ili onaj aspekt. Nije bilo sumnje da je odličan nastavnik uprkos čudnom izgledu. Odlično je poznavala svoj predmet i mogla

je da probudi ljubav prema njemu i kod beznadežnih sluča- jeva. Nekoga, ko se tako odeva, mogli bi lako otpustiti kao šarlatana, ali ona je imala snažnu ličnost, a u njenom razredu nije bilo disciplinskih problema, čak ni s najozloglašnijim slučajevima.

Počela je da vodi likovnu sekciju posle Nove godine. Kad bi joj se završili časovi, radila je s pažljivo odabranim učeni- cima uglavnom iz starijih razreda. U celoj školi Džejk je bio jedini iz mlađih razreda, veoma iznenađen i zadovoljan što je izabran, ali ne zato što se smatralo da su devojke iz stari- jih razreda najtalentovanije u školi. To što može da kaže da ih poznaje, što ga pozdravljaju i osmehuju mu se u hodniku, stvorilo je zavist među njegovim društvom iz razreda.

Džejk je polako shvatio da na likovnoj sekciji provodi više vremena od bilo kog drugog. Nastojao je da tamo dođe prvi, ali ju je poslednji napuštao, jer bi gospođica Vilbrajt stalno od njega tražila da joj pomogne u sređivanju učionice; a često, baš kad bi se spremao da krene, ona bi ga zamolila da pogleda ovo, upitala šta misli o onom i dala mu zadatak o kome treba da razmisli: sliku nekog poznatog umetničkog dela ili ono na čemu sama radi. Zbog ovih neplaniranih časova zadržao bi se još pola sata, a ponekad i duže.

To obično nije predstavljalo problem. Njegovi roditelji se uopšte nisu bunili pod uslovom da znaju gde je (ili gde bi tre- balo da bude), i bili su presrećni što je Džejk uključen u toliko vannastavnih aktivnosti: ponedeljkom fudbal, utorkom bad- minton, sredom gluma, a četvrtkom likovna sekcija.

Međutim, bio je petak, a likovna sekcija organizovana je van utvrđenog rasporeda, samo za njega.

Kada je zvonce oglasilo kraj nastave, Džejk je otišao kod gospodina Mekintoša, gde su razgovarali o nečemu pomalo neuobičajenom. Gospodin Mekintoš (koji je takođe bio nov u školi jer je došao sredinom novembra) rasprostro je Džej- kove sastave po celom stolu. Rekao je da ga veoma zanima

jedan lik o kome je Džejk pisao u pričama, čovek po imenu Stiven Bišop, milioner i kolekcionar umetničkih dela. Gospodin Mekintoš je rekao da mu je ime poznato. Pomislivši da ga ovaj optužuje za plagiranje, Džejk se silovito branio – Bišop je stvoren po uzoru na pravu osobu, njegovog prijatelja Stivena Lengtona („Bišop“ je šala zasnovana na imenu jednog kenterberijskog nadbiskupa), milionera i kolekcionara umetničkih dela. Mekintoš je mislio da je možda u tome stvar, možda je negde upoznao gospodina Lengtona? Živi li u Glazgovu? „Ne“, odgovorio je Džejk, „već blizu Kembridža, blizu sela Manorhemptona, gde ima predivnu palatu, Silk Haus...“

I baš tada su primetili da gospođica Vilbrajt stoji na vratima. Svetlost joj je obasjavala leđa zbog čega joj je lice izgledalo tamnije, ali okruženo oblakom suncem obasjane kose. Kroz prozirnu odeću je sijalo, te je Džejk jasno video bujne obline njenog tela.

„Samo sam htela da porazgovaram s Džejkom ukoliko ste završili.“ *Baš sam danas tražen*, pomisli Džejk.

„O, da, samo izvoli, Đakometi. Hvala ti što si mi ono razjasnio.“

Džejk je krenuo za gospođicom Vilbrajt i dalje zbunjen razgovorom s Mekintošem. Da li je zaista rekao šta ima, ili ga je gospođica Vilbrajt prekinula? Ona zastade da bi je sustigao. Kada joj je prišao, osetio je one poznate žmarce negde ispod želuca. Na sebi je imala parfem koji je svojim dimljivim mirisom podsećao na tamjan. Netremice ga je posmatrala neverovatnim smaragdnozelenim očima i saučesnički mu se osmehnula.

„Učinilo mi se da bi ti dobro došlo da se izvučeš.“

Klimnula je glavom u pravcu Mekintoševе kancelarije.

„O, da, hvala. Pitao me je nešto u vezi s mojim pričama.“

* Igra rečima: reč *bishop* na engleskom znači 'biskup', ali se javlja i kao prezime. (Prim. prev.)

„Da li se on... posebno zanima za tvoj rad?“

U Džejkovoј glavi oglasilo se zvono za uzburu – nastavnik nešto indirektno pokušava. Pokušava li da ga upozori da se čuva Mekintoša?

„Ne naročito, gospođice... U stvari, do sada se nije zanimao.“

„Možeš me zvati Sara. Nismo na nastavi.“

Ako je ovim mislila da umiri Džejka i zadobije njegovo poverenje, postigla je sasvim suprotan efekat. Kada je shvatio koliko se približila, iznenada mu je postalo neprijatno.

„Ne moraš ako ne želiš“, reče ona osmehujući se. „Jednostavno, to obraćanje sa *gospođice* i *gospođine* deluje mi tako užtogljeno i staromodno.“

„Pa, biće da je tako.“

Ponovo se opustio.

„Htela sam da ti pokažem nešto. Baš sam uzbuđena zbog toga.“

Ušli su u kabinet za likovno, jedno od Džejkovih omiljenijih mesta u školi. Sve je bilo u velikoj zbrci i bez ikakvog reda. Mnoge lepote bile su razbacane naokolo; to je bio materijal za nastavu: delovi neke stare mašine, ribarska mreža i nekoliko jarkožutih plovaka, preparirana lisica. Tu je čak i jedan mali krokodil visio s plafona, zbog čega je prostorija podsećala na apoteku. Na zidu je okačeno mnoštvo učeničkih slika, od kojih su neke zaista bile dobre. Bilo je i velikih plakata o raznim izložbama.

Gospođica Vilbrajt poče da petlja oko zastora.

„Zatvori vrata, Džejk. Za ovo nam je potreban mrak.“

Džejk zatvori vrata i nervozno stade pored prekidača. Gospođica Vilbrajt (Sara!) bavila se nekim predmetom koji je stavila na slobodan prostor stola. Tamna kosa padala joj je preko bledeg lica. Pod čipkastom maramom ruke su joj izgledale kao da su od slonovače.

„Ugasi svetlo.“

Džejk ugasi svetlo. Osetio je čudnovato stezanje u grlu. Šta li će sad da rade?

„A sad priđi.“

Baš kada je Džejk hteo da se pobuni kako ništa ne vidi, u sredini učionice pojavila se slaba svetlost. *Isijavanje*, pomisli Džejk, *to je u pitanju*. Činilo se da dolazi iz svega što je na stolu; ličilo je na magličastu zlačanu poluloptu. Gospođica Vilbrajt stajala je iza stola, a svetlost ju je obasjavala odozdo, stvarivši jeziv mozaik od zlatnih mrlja i tamnih džepova senke. Džejk joj se pažljivo približi, svestan da mu se oštre ivice klupa nalaze na putu.

„Sedi.“

Džejk sede, što učini i gospođica Vilbrajt. Pretpostavio je da se smestila na hoklicu pošto je bila viša. Nagnula se ka njemu. Lice joj je podsećalo na zlatnu lebdeću masku. Ruke je položila na nešto pravougaono i uspravno, prekriveno tkanim. Ispred nje – izvor svetlosti – oblak svetlucave izmaglice zarobljen pod staklenom kuglom okrenutom naopako. Bio je dovoljno svetao da privuče pogled, ali nije zaslepljivao.

„Evo šta bih želela da pogledaš.“

Uklonila je tkaninu.

„Potrebna je prigušena svetlost da bi se lepo videlo.“

„Prelep je!“

Bila je to slika jednog deteta, devojčice od nekih sedam godina, naslikane veoma živo i spontano. Prema gledaocu je okrenuta kao prema fotoaparatu. Nosila je svečanu haljinu od plave svile, minijaturnu verziju odeće za odrasle, oko vrata nisku teških i sjajnih bisera ispod kojih se nalazio srebrni lančić s rubinom. Gledala je pravo u oči nestašno prkoseći. Usta su joj izgledala kao da će prsnuti u smeh. Stajala je na balkonu, a iza nje se nalazila mermerna balustrada. Pozadi nu je činio predivan pejzaž sa šiljatim zelenim brdima pod plavozelenim nebom. S jedne strane stajao je stočić, dopola sakriven teškom zavesom od jarkog narandžastosmeđeg

damasta izvezenog koncem od crvene i zlatne svile. Sklop pažljivo izvedenih detalja i nežnog rasutog svetla bio je veoma živopisan, pa se nije imao utisak slike, već pogleda s prozora. Činilo mu se kao da sedi u mračnoj unutrašnjosti te kuće i gleda devojčicu obasjanu suncem. Zatim je na stolu spazio nečiju ruku u tamnozelenoj svilenj rukavici; na prstima je bilo teško prstenje s dragim kamenjem. Zbog ove ruke slika je poprimila veo tajanstvenosti – nagoveštavala je mušku snagu, nekoga veoma moćnog kako sedi iza zavese. Džejk je osetio da ga nešto vuče ka balkonu, da ga devojčica poziva da dođe...

Začuo je neki tihi glas, ali nije mogao da razabere reči. Slika ga je zanela i potpuno zaokupila.

A ono što je rekao majci bilo je istina – zaista nije primetio kako vreme prolazi. Tek sada, ležeći u krevetu, shvatio je da se ne seća kako su protekla ta dva sata. Gde je bio?

Zaista, gde?